

Сіренко К. Ю.,

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри
підвищення кваліфікації працівників пробації
Інституту професійного розвитку,
Пенітенціарна академія України, м. Чернігів, Україна
ORCID: 0000-0003-2705-0924

ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УПОВНОВАЖЕНИХ ОРГАНІВ З ПИТАНЬ ПРОБАЦІЇ У СИСТЕМІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОЗБАВЛЕННЯМ ВОЛІ

У статті досліджено понятійно-категоріальний апарат діяльності уповноважених органів з питань пробації у системі виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі. Розкрито проблеми відсутності чіткого визначення категорії «клієнт пробації» та обґрунтовано дуалістичний підхід до розмежування суб'єктів і клієнтів пробації. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами. Надано ґрунтовний аналіз видів покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, щодо порядку та умов їх виконання, правової природи, умов застосування, строків або розмірів покарання і мети.

Ключові слова: покарання, не пов'язані з позбавленням волі, пробація, клієнти пробації, суб'єкти пробації, ресоціалізація, міжнародні стандарти.

Постановка проблеми. Понятійно-категоріальний апарат діяльності уповноважених органів з питань пробації (далі – УОПП) у системі виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, формується на основі положень Кримінального кодексу (далі – КК) України, Кримінально-виконавчого кодексу (далі – КВК) України, Закону України «Про пробацію», а також міжнародних стандартів у сфері альтернативних покарань, зокрема Токійських правил ООН та Європейських правил пробації (СМ/Rec(2010)1). Ці нормативні акти визначають ключові принципи організації пробаційної діяльності, серед яких – повага до прав людини, соціальна інтеграція засуджених та зниження рівня рецидивної злочинності.

Водночас на практиці спостерігається суттєвий дисбаланс у трактуванні ключових категорій, таких як «суб'єкт пробації»,

«уповноважені органи з питань пробації», «персонал пробації». Часто вони розглядаються у більш широкому, системному значенні, ніж передбачено законодавчо, що призводить до неоднозначності у застосуванні правових норм та у визначенні обсягів повноважень і відповідальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні ідеї у сфері виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, в Україні свого часу були предметом наукових досліджень представників вітчизняної кримінологічної школи. Серед них варто відзначити праці таких науковців, як: А. І. Богатирьов, І. Г. Богатирьов, О. І. Богатирьова, В. В. Голіна, О. М. Гумін, Т. А. Денисова, О. М. Джужа, В. М. Дрьомін, В. В. Ворожбіт-Горбатюк, О. І. Іваньков, Л. І. Олефір, Л. Г. Остапчук, М. С. Пузирьов, С. Р. Тагієв, С. І. Халимон, О. В. Хорошун, О. О. Шкута, Д. В. Ягунов, О. В. Ягунов, І. С. Яковець, О. Б. Янчук та інші. Внесок цих науковців полягає у формуванні теоретичних засад пробації, аналізі правових та організаційних аспектів її функціонування, а також у розробленні методик виправлення і ресоціалізації засуджених без їх ізоляції від суспільства.

Формулювання мети. Метою статті є дослідження понятійно-категоріального апарату діяльності уповноважених органів з питань пробації у системі виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі.

Виклад основного матеріалу. Ключовою категорією дослідження є «покарання, не пов'язані з позбавленням волі», які відповідно до положень КК України охоплюють систему кримінально-правових заходів, що застосовуються до засуджених без їх ізоляції від суспільства та передбачають встановлення визначених законом обмежень, обов'язків і заборон. Такі заходи виконуються у відкритому соціальному середовищі, що зумовлює особливу роль державних інституцій, уповноважених забезпечувати їх реалізацію. Така правова специфіка обумовлює необхідність нормативно врегульованого поєднання контрольних та соціально-виховних заходів, спрямованих на досягнення мети покарання, визначеної ст. 50 КК України [1], а також завдань

кримінально-виконавчого законодавства, закріплених у ст. 1 КВК України [2].

У цьому контексті категорія «пробація» посідає центральне місце, оскільки виступає системоутворювальним організаційно-правовим механізмом забезпечення виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та реалізації цілей виправлення і ресоціалізації засуджених без їх ізоляції від суспільства.

На міжнародному рівні Токійські правила [3] не містять прямого визначення поняття «пробація», однак розглядають її в контексті системи заходів, не пов'язаних з ув'язненням, які застосовуються на різних стадіях кримінального процесу з метою захисту суспільства та сприяння реабілітації правопорушників (п. 1.1, 2.1).

Ці заходи охоплюють умовне звільнення, громадські роботи, домашній арешт та інші альтернативи позбавленню волі з дотриманням принципів мінімального втручання та поваги до прав людини, закріплених у Токійських правилах (п. 3.1–3.3; п. 8.2) [3]. Європейські правила пробації визначають пробацію як діяльність, спрямовану на зменшення злочинності, шляхом встановлення позитивних взаємин з правопорушниками для нагляду, керівництва та допомоги в їхній соціальній інтеграції (п. 1). Таким чином, українське визначення корелюється з міжнародними стандартами, але акцентує національні особливості, такі як інтеграція з пенітенціарною системою.

Згідно із Законом України «Про пробацію» від 05.02.2015 № 160-VIII пробація [4] – система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого. Це визначення акцентує увагу на превентивному, реабілітаційному та інтеграційному аспектах, спрямованих на зменшення рецидивізму та соціальну адаптацію правопорушників.

Закон розрізняє три види пробації:

– Досудова пробація (стаття 9) – це забезпечення суду формалізованою інформацією, що характеризує обвинуваченого, з метою прийняття судом рішення про міру його відповідальності.

– Наглядова пробація (стаття 10) – це здійснення наглядових та соціально-виховних заходів щодо засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт, пробаційного нагляду, осіб, яким покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк замінено покаранням у виді пробаційного нагляду, громадських робіт або виправних робіт, осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, виконання покарання у виді штрафу, а також направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання до виправних центрів.

– Пенітенціарна пробація (стаття 11) – це підготовка осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення з метою трудового і побутового влаштування таких осіб після звільнення за обраним ними місцем проживання.

Це визначення виокремлює пробацію як правовий інститут, що об'єднує юридичні та соціально-виховні елементи у механізм вправлення правопорушника без його ізоляції від суспільства.

Пробація в Україні має подвійний характер нормативного закріплення:

– як самостійний вид кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, у формі штрафу; позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; громадських робіт; виправних робіт; пробаційного нагляду, закріпленого у ст. 59¹ КК України;

– як система заходів, що охоплює не лише нагляд за засудженими, а й підготовку досудових доповідей щодо обвинувачених; направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання до виправних центрів; реалізація пробаційних програм стосовно осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням; проведення соціально-виховної роботи із засудженими; здійснення заходів з підготовки осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення та реалізація інших заходів, спрямова-

них на виправлення засуджених та запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень.

Нижче подано ґрунтовний юридичний аналіз видів покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, передбачених статтями 51–59 КК України, з урахуванням положень КВК України щодо порядку та умов їх виконання, який структуровано у таблиці 1.

Таблиця 1. Види покарань, не пов'язаних з позбавленням волі

Вид покарання	Стаття КК України	Правова природа	Умови застосування	Строк / розмір	Мета покарання
Штраф	ст. 53 КК України	Грошове стягнення (основне або додаткове покарання)	Призначається з урахуванням тяжкості кримінального правопорушення та майнового стану засудженого; у разі завдання майнової шкоди – не менше її розміру; порядок виконання визначається ст. 26 КВК України	Від 30 до 50 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, якщо законом не встановлено інше; можливе призначення розстрочки виплати строком до одного року	Забезпечення майнової відповідальності, загальна і спеціальна превенція, виправлення особи без ізоляції від суспільства
Позбавлення права обіймати певні посади або займатися пев-	ст. 55 КК України	Основне або додаткове пока-	Призначається за кримінальні правопорушення, пов'язані з	Основне покарання – від 2 до 5 років; додаткове – від 1 до 3 років;	Запобігання повторному вчиненню кримінальних пра-

Вид покарання	Стаття КК України	Права природи	Умови застосування	Строк / розмір	Мета покарання
ною діяльністю		рання	використання посадового становища або здійснення певної діяльності; у випадках, передбачених законом, є обов'язковим	у справах, пов'язаних з очищенням влади та злочинами проти виборчих прав громадян, – 5 років; позбавлення права керування транспортними засобами – до 10 років; за злочини проти основ національної безпеки України – від 10 до 15 років	вопорушень у сфері службової або професійної діяльності, захист публічних інтересів та усунення умов для зловживання посадовими повноваженнями
Громадські роботи	ст. 56 КК України	Основне покарання	Виконання безоплатних суспільно корисних робіт у вільний від роботи або навчання час; не призначаються особам з інвалідністю I–II	Від 60 до 240 годин, не більше 4 годин на день	Виховний вплив, формування соціальної відповідальності, ресоціалізація без ізоляції

Вид покарання	Стаття КК України	Правова природа	Умови застосування	Строк / розмір	Мета покарання
			груп, вагітним жінкам, військово-службовцям строкової служби; порядок виконання – ст. 36-40 КВК України		
Виправні роботи	ст. 57 КК України	Основне покарання	Відбуваються за місцем роботи засудженого з відрахуванням 10–20 % заробітку; не застосовуються до непрацездатних, неповнолітніх, вагітних жінок, військовослужбовців; порядок виконання – ст. 41–46 КВК України	Від 6 місяців до 2 років	Поєднання трудової діяльності з фінансовою відповідальністю, управління без ізоляції

Вид покарання	Стаття КК України	Права природа	Умови застосування	Строк / розмір	Мета покарання
Пробаційний нагляд	ст. 59 ¹ КК України	Основне покарання	Передбачає покладення судом обов'язків; здійснюється УОПП; порядок виконання – гл. 11 ¹ КВК України	Від 1 до 5 років; обов'язок електронного контролю від 1 місяця до 1 року	Контроль поведінки, ресоціалізація через соціальну підтримку та виховні заходи, уникнення ізоляції

Джерело: систематизовано автором на основі даних КК України та КВК України

Провідне місце у виконанні покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, посідає персонал органу пробації. Згідно із Законом України «Про пробацію» персонал органу пробації – працівники, які відповідно до повноважень, визначених цим Законом та іншими законами України, виконують завдання пробації.

На нашу думку, персонал пробації доцільно розглядати як професійну спільноту фахівців і спеціалістів у сфері пробації, на яких покладається організаційно-методичне та практичне забезпечення реалізації завдань пробації відповідно до принципів, установлених законодавством України.

УОПП наділені компетенцією контролю за виконанням покарань, не пов'язаних з позбавленням волі:

- забезпечення суду досудовими доповідями про обвинувачених;
- здійснення нагляду за засудженими;
- виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт;

- реалізація пробаційних програм стосовно осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням;
- соціально-виховна робота із засудженими;
- підготовка до звільнення засуджених, які відбувають покарання у виді обмеження волі та позбавлення волі на певний строк.

У Токійських правилах ООН органи, відповідальні за реалізацію заходів, не пов'язаних з ув'язненням, визначаються як «компетентні органи», на які покладається функція нагляду та забезпечення виконання таких заходів. При цьому наголошується на необхідності використання ресурсів громади, міжвідомчої взаємодії, а також належної професійної підготовки персоналу, залученого до їх реалізації (пп. 10.1–14.4) [3].

Організаційно-правовою основою УОПП є Державна установа «Центр пробації» [5] (далі – Центр пробації), яка забезпечує координацію та спрямування їх діяльності відповідно до законодавства. Центр пробації – орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері пробації.

Структура пробації в Україні охоплює:

- керівний склад, який координує діяльність усієї сфери пробації, забезпечує реалізацію державної політики, здійснює стратегічне планування та управління. Керівництво відповідає за взаємодію з органами державної влади, міжнародними організаціями та забезпечує впровадження сучасних пробаційних практик;

- структурні підрозділи, що забезпечують функціонування ключових напрямів пробації: досудової, наглядової та пенітенціарної пробації. До складу входять відділи, що здійснюють соціально-виховну роботу, реалізують пробаційні програми, забезпечують правовий супровід та впроваджують інноваційні підходи в роботі з різними категоріями суб'єктів пробації;

- філії, що функціонують в усіх областях України, забезпечуючи доступність пробаційних послуг для населення. Регіональні офіси здійснюють безпосередню роботу із суб'єктами пробації, налагоджують співпрацю з місцевими органами влади, громадськими організаціями та волонтерами для ефективної ресоціалізації та реінтеграції суб'єктів пробації.

УОПП нами пропонується визначати як орган виконання покарань, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері

виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, щодо суб'єктів пробації, а також певних видів адміністративних стягнень.

Важливою складовою дослідження є категорія «суб'єкти пробації», яка у Законі України «Про пробацію» використовується для позначення осіб, щодо яких відповідно до рішення суду та у порядку, визначеному законом, застосовуються пробаційні заходи, а також обвинувачених, стосовно яких УОПП готується досудова доповідь.

Згідно зі статтею 14 Закону України «Про пробацію» до суб'єктів пробації належать:

- обвинувачені, щодо яких органом пробації готується досудова доповідь;
- особи, засуджені до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт;
- особи, яким покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк замінено покаранням у виді громадських робіт або виправних робіт;
- особи, звільнені від відбування покарання з випробуванням;
- вагітні жінки та жінки, які мають дітей віком до трьох років, звільнені від відбування покарання;
- особи, засуджені до обмеження волі, які направляються для відбування покарання до виправних центрів;
- особи, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, щодо яких здійснюються заходи з підготовки до звільнення.

Разом з тим у науковій доктрині кримінально-виконавчого права України категорія «суб'єкти пробації» нерідко трактується у ширшому, системному значенні, ніж це передбачено законодавчим визначенням. Таке розширене розуміння охоплює не лише осіб, щодо яких застосовуються пробація, а й суб'єктів, які безпосередньо забезпечують її реалізацію, зокрема: УОПП (у тому числі Державну установу «Центр пробації», її підрозділи та регіональні філії), персонал пробації (інспекторів, психологів, соціальних працівників, кураторів пробаційних програм), волонтерів пробації, суб'єктів соціального патронажу, а також інших

учасників міжвідомчої взаємодії (суди, органи прокуратури, правоохоронні органи, громадські організації, членів сім'ї засудженого тощо).

Зазначений підхід узгоджується з позицією, висловленою у дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» І. Я. Біласа [6] «Інститут пробації у механізмі кримінального процесуального регулювання в Україні», де обґрунтовано, що кримінальні процесуальні правовідносини, у межах яких функціонує інститут пробації, мають складну суб'єктну структуру. До суб'єктів таких правовідносин автор відносить, зокрема, представника органу пробації, наділеного процесуальними правами та обов'язками щодо підготовки і подання суду досудової доповіді (стаття 72-1 Кримінального процесуального кодексу України [7]), сторони кримінального провадження, суд, а також володільців відомостей про обвинуваченого – підприємства, установи, організації та окремих громадян (с. 228).

У міжнародній практиці термін «клієнт пробації» (англ. probation client) або «користувач пробаційних послуг» є загальноприйнятим і використовується у більшості європейських та англосаксонських систем кримінально-виконавчого права. Зокрема:

У Сполучених Штатах Америки, Сполученому Королівстві Великої Британії та в Північній Ірландії «probationer» або «supervision client» застосовується до осіб, стосовно яких орган пробації здійснює нагляд, а також надає соціальні, психологічні та корекційні послуги. У цих системах клієнт пробації є не пасивним об'єктом покарання, а активним учасником програми ресоціалізації [8, с. 1–5].

Канада, Австралія та Нова Зеландія також визнають, що пробаційні програми спрямовані на конкретних осіб, і використання поняття «клієнт» підкреслює персоналізований підхід до нагляду та соціально-виховних заходів [8, с. 1–5].

Таким чином, клієнт пробації є центральним елементом у системі виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, навколо нього вибудовуються індивідуалізовані наглядові та соціально-виховні заходи, спрямовані на ресоціалізацію та запо-

бігання рецидиву злочинів, що відповідає як національним нормам КК України і КВК України, так і міжнародним стандартам.

Отже, ми пропонуємо розглядати суб'єктний склад у системі виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, у дуалістичному вимірі, що дозволяє комплексно відобразити як адресатів наглядових та соціально-виховних заходів, так і носіїв повноважень щодо їх реалізації, а також природу їх взаємозалежності у процесі виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі.

Нами виокремлюються дві функціонально взаємопов'язані групи, взаємодія яких має не ієрархічно-лінійний, а мережевий характер:

1. *Клієнти пробації* – це фізичні особи, які за рішенням суду засуджені до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі; особи, звільнені від відбування покарання з випробуванням; а також особи, яким невідбуту частину покарання у виді позбавлення чи обмеження волі замінено на виправні або громадські роботи. До клієнтів пробації також належать особи, які за постановою суду відбувають адміністративні стягнення у виді виправних, громадських або суспільно корисних робіт.

2. *Суб'єкти пробації* – це уповноважені органи, посадові особи та інші учасники, які забезпечують реалізацію та залучаються до здійснення пробаційних заходів, зокрема: уповноважений орган з питань пробації; волонтери пробації; суб'єкти соціального патронажу (органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, громадські та релігійні об'єднання, фізичні особи); суди, органи прокуратури та правоохоронні органи – у межах їхньої компетенції; громадські, благодійні, національні та міжнародні організації. Зазначені суб'єкти виконують координаційні, підтримувальні, корекційні та ресурсозабезпечувальні функції, формуючи багаторівневу систему впливу на поведінку засудженого в умовах відкритого соціального середовища.

Запропонований дуалістичний підхід дозволяє комплексно розглядати взаємозв'язок між клієнтами та суб'єктами пробації, забезпечує обґрунтовану диференціацію функцій, прав і обов'язків учасників процесу та створює наукову основу для вдосконалення законодавства України у сфері пробації.

Висновок. Під час дослідження встановлено, що понятійно-категоріальний апарат діяльності УОПП у системі виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, формується на основі національного законодавства та міжнародних стандартів у сфері альтернативних покарань.

Встановлено, що в Україні пробація має подвійний характер: як самостійний вид покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та як система наглядових і соціально-виховних заходів, що забезпечує ресоціалізацію засуджених. Центральним елементом системи є клієнт пробації, навколо якого вибудовуються індивідуалізовані наглядові та соціально-виховні заходи.

Запропонований нами дуалістичний підхід дозволяє виділити дві взаємопов'язані групи учасників у системі виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, – клієнти пробації та суб'єкти пробації. Такий підхід забезпечує комплексне бачення взаємозв'язку між адресатами пробаційних заходів та носіями повноважень, сприяє науково обґрунтованій диференціації функцій і правової відповідальності учасників процесу та створює основу для вдосконалення законодавства України у сфері пробації, гармонізованого з міжнародними стандартами.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234114?find=1&text=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4#w1_1 (дата звернення: 29.01.2026).

2. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11.07.2003 № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15?find=1&te#Text> (дата звернення: 04.01.2026).

3. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням. *Міжнародні стандарти в пробації*. URL: <https://drive.google.com/file/d/1qSoyMG6iVozCKFsAKl3p0TkRgm43FfOV/view> (дата звернення: 29.01.2026).

4. Про пробацію : Закон України від 05.02.2015 № 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19/ed20170105#Text> (дата звернення: 29.01.2026).

5. Державна установа «Центр пробації». URL: <https://www.probation.gov.ua/pro-derzhavnu-ustanovu> (дата звернення: 29.01.2026).

6. Білас І. Я. Інститут пробації у механізмі кримінального процесуального регулювання в Україні : дис. ... д-ра філос. за спеціальністю 081 «Право». Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2025. URL: https://lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2025/06/diss_Bilas.pdf (дата звернення: 29.01.2026).

7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 29.01.2026).

8. Bosker J., Monnee-van Doornmalen J., Henskens R. & van der Plaat D. Effective practices in probation supervision: A systematic literature review. Utrecht : Social Innovation Knowledge Centre, HU University of Applied Sciences, 2020. URL: https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2021/01/KFZ-report-Probation-Supervision-DEF.docx_ENG_43466.pdf (дата звернення: 29.01.2026).

Sirenko K.,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of
Advanced Training for Probation Officers
at the Institute of Professional Development,
Penitentiary Academy of Ukraine, Chernihiv, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2705-0924

CONCEPTUAL AND CATEGORICAL FRAMEWORK FOR ANALYZING THE ACTIVITIES OF AUTHORIZED PROBATION AUTHORITIES WITHIN THE SYSTEM OF NON-CUSTODIAL SENTENCES EXECUTION

The article examines the key categories within the system of non-custodial sanctions. The study addresses the problem of the lack of a clear definition of the category "probation client" and substantiates a dualistic approach to distinguishing between subjects and clients of probation. The relevance of the research is determined by the need to harmonize Ukrainian legislation with international standards and to enhance the effectiveness of offender rehabilitation and social reintegration. The article provides a comprehensive legal analysis of the types of non-custodial sanctions stipulated by Articles 51–59¹ of the Criminal Code of Ukraine, considering the provisions of the Criminal-Executive Code of Ukraine regarding the procedure and conditions of their execution, legal nature, application requirements, duration or extent, and purpose of the sanction. The study highlights the central role of probation authorities and personnel in implementing supervision, social and corrective measures, and in ensuring the achievement of rehabilitation goals. Furthermore, the dualistic framework proposed allows for a systematic understanding of the relationship between probation clients as recipients of corrective measures and probation subjects as authorities and stakeholders responsible for executing these measures. This approach

contributes to the development of a scientifically grounded basis for improving Ukrainian probation legislation and aligning it with international best practices, including the UN Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (Tokyo Rules) and the Council of Europe's Recommendations on European Probation Rules (CM/Rec(2010)1).

Key words: *punishments not involving deprivation of liberty, probation, probation clients, probation subjects, resocialization, international standards.*

References

1. Ukraine (2001), *Criminal Code of Ukraine* : Law of Ukraine dated 5 April 2001 No. 2341-III, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (accessed 29 January 2026).
2. Ukraine (2003), *Criminal Executive Code of Ukraine* : Law of Ukraine dated 11 July 2003 No. 1129-IV, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15> (accessed 4 January 2026).
3. United Nations (1990), *United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules)*, United Nations, New York, available at: <https://drive.google.com/file/d/1qSoyMG6iVozCKFsAKl3p0TkRgm43FfoV/view> (accessed 29 January 2026).
4. Ukraine (2015), *On Probation* : Law of Ukraine dated 5 February 2015 No. 160-VIII, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19> (accessed 29 January 2026).
5. State Institution "Probation Center" (2026), *Official website*, available at: <https://www.probation.gov.ua/pro-derzhavnu-ustanovu> (accessed 29 January 2026).
6. Bilas, I. Ya. (2025), *The probation institute in the mechanism of criminal procedural regulation in Ukraine* : PhD thesis, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, available at: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/diss_Bilas.pdf (accessed 29 January 2026).
7. Ukraine (2012), *Criminal and Procedural Code of Ukraine* : Law of Ukraine dated 13 April 2012 No. 4651-VI, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (accessed 29 January 2026).
8. Bosker, J., Monnee-van Doornmalen, J., Henskens R. & van der Plaats, D. (2020), *Effective practices in probation supervision: A systematic literature review*, Social Innovation Knowledge Centre, HU University of Applied Sciences, Utrecht, available at: https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2021/01/KFZ-report-Probation-Supervision-DEF.docx_ENG_43466.pdf (accessed 29 January 2026).

Дата першого надходження статті до видання: 29.01.2026.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.02.2026.

Дата публікації (оприлюднення): 21.04.2026.